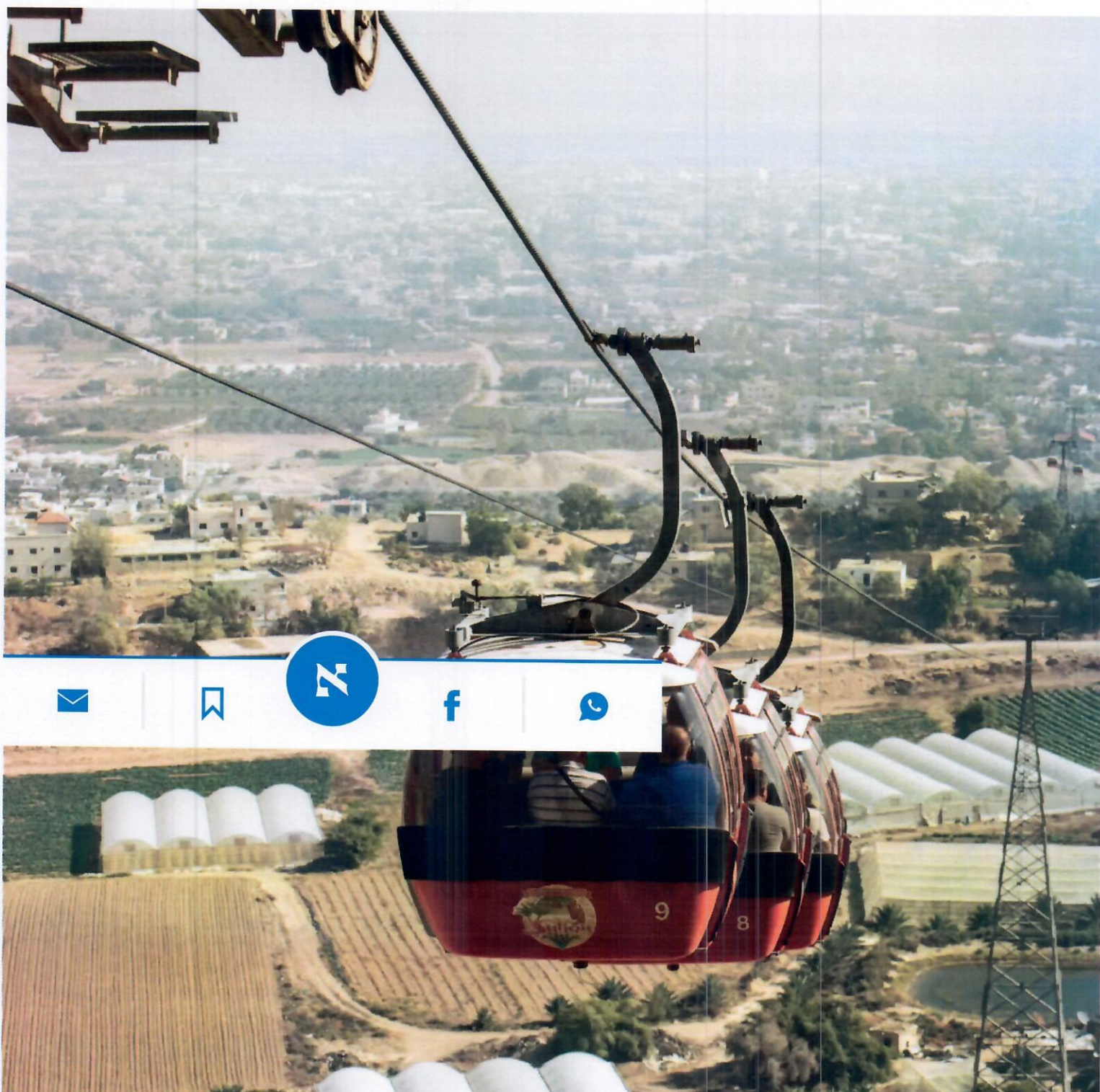

בשקט בשקט הופכת יריחו לאטרקציה תיירותית לישראלים

בפתח העיר יש שלט אזהרה אדום, וכדי להיכנס צריך לקבל אישורים מהצבא. אז מה גורם לתיירים ישראלים לנהור פתאום לעיר הפלסטינית?

תקציר הכתבה ב-99 מילים

מביתו, שנמצא בחלק העתיק של יריחו הפלסטינית, נהג מרואן סנוקרוט לצפות בצליינים נוצרים מתנשמים ומתנשפים מדי יום ביומו בטפסם במעלה הר הפיתוי. לבסוף צץ לו רעיון: למה לא לבנות להם רכבל? "רבים מהצליינים האלה לא היו צעירים או בכושר טוב, לכן היה להם קשה לעלות את ההר ברגל", מספר איש העסקים ממזרח ירושלים. "אמרתי לעצמי שאם יש רכבל שעולה למצדה, אז למה שלא יהיה גם כאן? גם לנו יש נופים מרהיבים".

אמר ועשה. הפרויקט, בעלות של מיליוני דולרים, נפתח לקהל ב-1999 ונכנס לספר השיאים של גינס בשל היותו "רכבל ההרים הארוך ביותר מתחת לגובה פני הים". הוא משך לעיר השלווה שמונה כ-25,000 תושבים כ-3,000 מבקרים בשבוע, רובם מחו"ל.

כל זה הסתיים עם מגפת הקורונה, שהנחיתה מכה הרסנית לא רק על אחד ממיזמי התיירות השאפתניים ביותר שיצאו לפועל בגדה המערבית, אלא גם על כל המסעדות, בתי הקפה וחנויות המזכרות שנבנו סביבו כדי לשרת את התיירים שגדשו את חניון האוטובוסים הסמוך כמעט בכל יום.

כמו באתרי תיירות רבים ברחבי העולם, הקורונה זרעה הרס ביריחו. ואף על פי שקבוצות של עולי רגל נוצרים החלו לחזור בחודשים האחרונים, הן עדיין מעטות ולא סדירות. "אם יש אוטובוס אחד או שניים ביום בחניון, אנחנו רואים את עצמנו בני מזל", אומר חמזה סנוקרוט, בנו של היזם, המנהל כיום את הפעילות במתקן.

- פרסומת -

לא מחכים
להיות חולים

מאין על הילדים, ומחסנים

לקביעת תור ומידע נוסף

משרד
הבריאות

בינתיים הוא מתרגש מהגילוי של "שוק חדש" ולגמרי לא צפוי, כהגדרתו, שעוזר להפיח חיים בעסק: תיירים ישראלים.

• **"אנחנו בייאוש ואין לנו מה לעשות": ביריחו מזכרים בתוגה בימי האופוריה של אוסלו**

• **מצפון ליריחו החל נס פלסטיני לקרום עור וגידים, המתנחלים יוצאים מגדרם להרוס**

"בשבועות האחרונים היו לנו בכל סוף שבוע כמה אוטובוסים של ישראלים שטיילו ביריחו, והרכבל שלנו נמצא במקום גבוה ברשימת התוכניות שלהם", אומר חמזה. "כמו שאנחנו מקבלים בברכה תיירים אחרים, אנחנו מקבלים בברכה גם אותם".

תחנת ביניים מושלמת

יריחו, שנחשבת בעיני רבים לעיר המיושבת העתיקה ביותר בעולם, מתייחדת גם בהיותה העיר הנמוכה ביותר על פני כדור הארץ. היא שוכנת 258 מטר מתחת לפני הים. בגלל מזג האוויר החם ששורר בה לאורך כל השנה, היא שימשה שנים רבות כאתר נופש חורפי לפלסטינים מקומיים. לאחר כיבוש הגדה המערבית ב-1967 ולפני פרוץ האינתיפאדה הראשונה כ-20 שנה מאוחר יותר, היא

בשבת. העיר לא היתה קיצונית מבחינה לאומנית, ונחשבה תמיד ליעד בטוח עבור ישראלים שביקשו לטייל וללמוד על הגדה.

זוהי הסיבה לכך שהיתה זו העיר הראשונה בגדה שנמסרה לרשות הפלסטינית במסגרת הסכמי אוסלו ב-1993. ואכן הקזינו שנבנה בפאתי העיר ומשך אליו המוני ישראלים בכל סוף שבוע הפך לסמל "המזרח התיכון החדש". אך שנים ספורות בלבד לאחר פתיחתו פרצה האינתיפאדה השנייה והוא נסגר. מאז חדלו הישראלים לנסוע ליריחו. לא כי הם לא רוצים, אלא כי הם לא יכולים. יריחו היא חלק משטח A בגדה, שבו מחזיקה הרשות הפלסטינית באוטונומיה מלאה פחות או יותר, ופרט למקרים נדירים הצבא הישראלי אינו נכנס לעיר.

פסיפס הרצפה שנחשף לאחרונה בארמון הישעם. אחד הגדולים מסוגו בעולם. צילום: אמיל סלמן

בכניסה ליריחו שלט אדום גדול מזהיר את הנהגים מפני הסכנות בכניסה. "הכניסה לאזרחים ישראלים אסורה, מסכנת את חייכם ומנוגדת לחוק הישראלי", נכתב בו.

עם זאת, בשבועות האחרונים החל הצבא להעניק אישור מיוחד לביקורים של קבוצות מאורגנות. "זה משהו שרציתי לעשות כבר הרבה זמן", אומר יורם שבו, מדריך ותיק שלפני כמה שבועות הביא קבוצה ראשונה של 50 ישראלים ליריחו. שני טיולים בהיקף דומה הוזמנו אצלו לדצמבר. "בכל פעם שהדרכתי קבוצות מחו"ל תמיד לקחתי איתי ליריחו" אומר יורם. "ררנט ששמעתי שיריחו יצאה מהקורונה

להביא בימים אלה". רוב הישראלים, הוסיף, "אפילו לא יודעים שאפשר להיכנס לשם".

- פרסומת -

מוטי אפרתי, שבשבועות האחרונים אירגן כמה טיולים של ישראלים ביריחו, אמר כי אף על פי שרבים מהם מוטרדים מנושא הביטחון, הם אינם נרתעים מלהיכנס ליריחו. "אין לי שום בעיה למלא אוטובוסים, במיוחד עכשיו כשישראלים לא נוסעים לחו"ל כמו לפני הקורונה", אמר. "ויש לי הזמנות מובטחות לטיולים כמעט לכל דצמבר".

מישהו שנרשם לאחרונה לאחד מהטיולים המודרכים שלו ליריחו שאל אם הקבוצה תלווה על ידי הצבא. "אמרתי לו שכדי לעשות את זה, אצטרך להפר את הסכמי אוסלו", אומר אפרתי.

בביקור בשבוע שעבר יריחו נראתה כמו עיר שראתה ימים טובים יותר. לשכת התיירות בכיכר המרכזית עדיין היתה פתוחה, אבל הצעירה החביבה בדלפק ממש נבהלה למראה מבקרים שהגיעו מחוץ לעיר וביקשו מפות והנחיות לאטרקציות המרכזיות בעיר. הבעלים והעובדים ברבות מהחנויות והמסעדות דיברו עברית שוטפת. חלקם, כך התברר, גרים במזרח ירושלים ובכל יום נוסעים לעבוד בגדה. אחרים הסבירו שרכשו שליטה בשפה לאחר שעבדו שנים רבות אצל מעסיקים ישראלים, אם בים המלח ואם בהתנחלות מעלה אדומים.

מכיוון שליריחו אין מערכת תחבורה ציבורית, תושבים שאין להם מכונית משלהם מתניידים במוניות. ואכן, ניתן היה להבחין בכל מקום במוניות הצהובות שהפכו לסימן ההיכר של העיר. פרט לכיכר המרכזית, שהיתה שוקקת בצהריים, העיר היתה די שקטה, עם זרזיף דק של מבקרים באטרקציות התיירותיות המרכזיות. הדרכים המובילות לאתרים המרכזיים זרועות ברוכלים שמכרו בננות, תמרים

אף על פי שהרכבל נפתח לפני יותר מ-20 שנה, עבור הישראלים הוא עדיין נחשב לאטרקציה חדשה. רוב הטיולים הישראליים מתחילים בנסיעה של שבע דקות ברכבל עד להר הפיתוי, שם לפי האמונה הנוצרית ניסה השטן לפתות את ישו בזמן שצם במשך 40 יום. כשהם מתקרבים לפסגה, הקרונות חולפים מעל מטעי דקלים וצמחייה עבותה. לאחר היציאה מהתחנה בראש ההר, נוהגים המבקרים לעצור כדי לצפות בנופים עוצרי הנשימה של בקעת הירדן וים המלח. לאחר מכן הם מטפסים עוד 150 מדרגות כדי להגיע למנזר הקרנטל היווני-אורתודוקסי שנחשב ליצירת מופת אדריכלית. המנזר חצוב בצלע הצוק ומרפסותיו נדמות כמרחפות באוויר.

גיורא שור, בן 67 מירושלים, שהצטרף לאחד הטיולים, ביקר ביריחו לפני יותר מ-30 שנה כחייל מילואים. "לא זיהיתי את העיר", סיפר, "היא גדלה מאוד. יש יותר מסגדים, יותר קניונים, יותר בתי קפה, וכמובן הרכבל"

יורם שבו מספר שהקבוצה הישראלית שהביא לאחרונה ליריחו עצרה בדרך חזרה כדי לאכול מקלובה במסעדה שעל ראש ההר. ביום בהיר אפשר לראות משם את קווי המתאר של המגדלים הגבוהים ביותר בעמאן. "זה די מדהים כשחושבים על זה", אומר שבו. "היינו קבוצה יהודית באתר נוצרי שאכלה אוכל מוסלמי באזור שנמצא בתחום השיפוט של הרשות הפלסטינית".

פניית פרסה

עבור רוב הישראלים המבקרים שם בימים אלה יש אטרקציה מרגשת אפילו יותר מהרכבל: פסיפס הרצפה שנחשף לאחרונה בארמון הישאים מהמאה השמינית — אחד הגדולים מסוגו בעולם. הפסיפס דמוי השטיח, שמכיל יותר מחמישה מיליון אבנים, משתרע על פני 835 מ"ר. הוא נפתח רשמית למבקרים בסוף החודש שעבר לאחר פרויקט שיקום בהיקף של 12 מיליון דולר שנמשך חמש שנים וכלל בניית שביל תלוי מעל הפסיפס וכיפה גדולה שנועדה להגן עליו.

"לקחתי קבוצות מסביב לעולם וראיתי הרבה בזמני, אבל זה דבר בלתי־יאמן", מתלהב שבו. "הישראלים שהבאתי השתגעו על זה, והיה לנו מזל שהוא בדיוק נפתח כשהגענו".

עם זאת המסעדות בעיר עדיין ריקות ברובן. "אנחנו מחכים לשובם של הישראלים בזרועות פתוחות", אומר עלי אבו סביח, השף של "פיירוז" — מסעדה מזרח־תיכונית שנפתחה לאחרונה על אחד הצירים הראשיים של העיר. "אנחנו צריכים להתגבר על הפוליטיקה ולהתחיל לחיות", הוסיף.

אבו סביח דובר עברית מושלמת והתלמד בכמה מסעדות תל־אביביות לפני שנכנס לתפקידו הנוכחי.

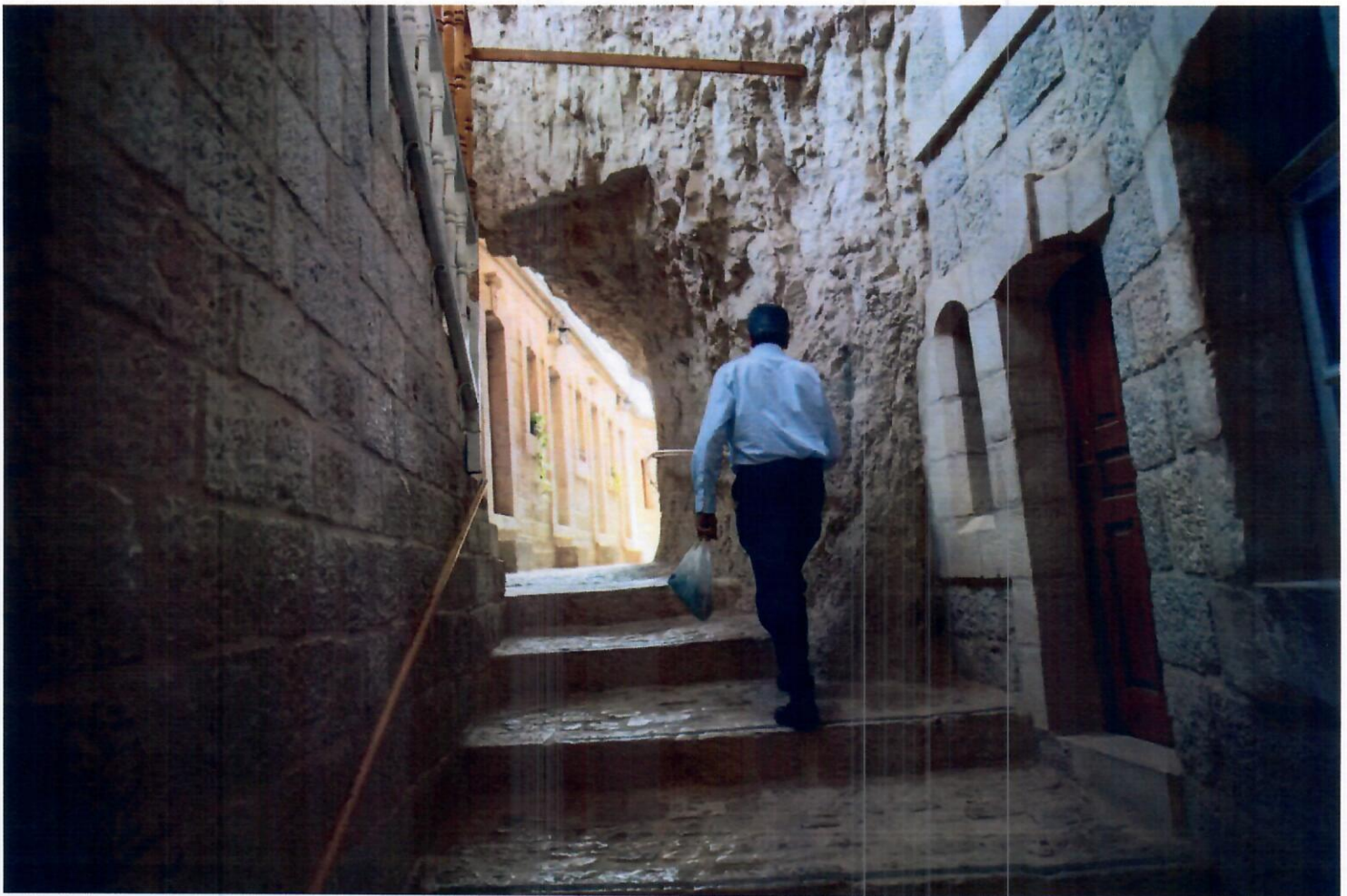
ליריחו. "לאור מצב העניינים עד כה, הייתי אומר שיש די והותר עסקים לכולם", הוא אומר.

אשרף גיית, הבעלים של "גלריית המלך שלמה", חנות מזכרות ליד בסיס הרכבל, אומר שהוא נרגש לראות שהישראלים מתחילים לחזור ליריחו וישמח שיבואו עוד. "הגיע הזמן להתחיל לחשוב שוב על שלום ועל חיבור זה עם זה", הוא אומר.

גיית, תושב מזרח ירושלים, מספר שיש לו לא מעט חברים ישראלים והוא יודע שאחד הדברים שמרתיעים אותם מלבקר ביריחו הוא שלט האזהרה האדום בכניסה לעיר. "אין לך מושג כמה ישראלים שאני מכיר רואים את השלט הזה ומיד עושים פניית פרסה. זה ממש מבריא אותם".

כפי שציין, "נראה שהם מפחדים לדבר בשפה שלהם כשהם כאן".

יריחו. נחשבת לעיר המיושבת העתיקה ביותר בעולם צילום: אמיל סלמן

קבלת אישור להכנסת קבוצות ישראליות יכולה להיות מסובכת, מודה אפרתי. "אני צריך לספק לצבא את השמות ומספרי הזהות של כל חבר בקבוצה שלי, להודיע באיזו שעה נגיע ובאיזו שעה אנחנו מתכננים לצאת", אמר. "לאחר מכן כולם צריכים לחתום על הצהרה שהם מבינים שאם משהו רע יקרה בזמן שהם ביריחו, הצבא הישראלי לא יוכל לעזור להם. אני גם צריך לדאוג להוציא אותם לפני רדת החשיכה, מה שלא משאיר לנו הרבה זמן לטיולים בחודשי החורף".

האתגר הגדול ביותר בארגון הטיולים האלה, אומר אפרתי, הוא ככל הנראה העובדה שהוא יודע רק יום קודם אם יש לו אישור מהצבא. "זה משום שהם צריכים לראות שהכל רגוע סמוך ככל האפשר לזמן הכניסה שלנו", הסביר.

בשבועות האחרונים הביא אפרתי חמש קבוצות — כל אחת מהן של כ-50-60 ישראלים — לטיולי יום ביריחו. לאור העניין הרב שמעוררים הטיולים האלה, הוא שוקל כעת להוסיף עוד עיר למסלול הטיול שלו בגדה: בית לחם. "זו התוכנית. כבר התחלתי לדבר על זה עם הצבא ואנחנו ננסה לגרום לזה לקרות", אמר.

מנזר הקרנטל. נחשב ליצירת מופת אדריכלית צילום: גיורא שור

לדברי מדריכי הטיולים שמביאים ישראלים ליריחו, הזן החדש הזה של תיירים מורכב ברובו מאנשים בשנות ה-50 לחייהם ואף מבוגרים יותר. עבור רבים מהם מדובר בביקור תיירותי ראשון בעיר, אם כי רבים ביקרו במקום בזמן שירותם הצבאי, כשיריחו עדיין היתה בשטח השיפוט הישראלי. לאור העובדה שהטיולים האלה מתקיימים בעיקר בסופי השבוע — בימי שישי ושבת — הם נוטים למשוך קהל חילוני.

גיורא שור, פנסיונר בן 67 מירושלים, הצטרף עם אשתו לקבוצה שהדריך אפרתי בשבת האחרונה. הפעם האחרונה שביקר בעיר, סיפר, היתה לפני יותר מ-30 שנה כששירת שם במילואים. "לא זיהיתי את העיר", אומר שור. "היא גדלה מאוד. יש יותר מסגדים, יותר קניונים, יותר בתי קפה, וכמובן הרכבל. אבל מצד שני, רואים את ההזנחה והרבה לכלוך ברחובות". לדבריו, הוא הרגיש בטוח להסתובב בעיר כישראל. "קבלת הפנים היתה בסדר גמור — התלונה העיקרית שלי היא שדפקו לנו מחיר במסעדה כי ראו שאנחנו תיירים".

גם אדריאן לוינגר, בן 69 מירושלים, שם לב להזנחה. "פעם זו היתה עיר שוקקת חיים, עיר של עשירים, והיא הפכה לעיר של חורבות ועיר של עניים. ממש כאב לי הלב לראות". ולמרות זאת, הוא התרשם לטובה. "החווייה היתה נהדרת, וגם האירוח. הם עדיין יודעים לארח כמו שצריך".